KUTSESTANDARD

Õpetaja, tase 6

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid. Kutsestandardeid kasutatakse õppekavade koostamiseks ja kutse andmiseks.

Kutsenimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Õpetaja, tase 6	6

A-osa
KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus

Õpetaja peamine roll on võimestada õppijat (vt lisa 1 Kutsestandardis kasutatud terminid) ja olla tema arengupartner, nii et saaks toimuda tähenduslik õppimine ja kujuneda selle õppija potentsiaali avav õpitee, arvestades riiklikes õppekavades seatud eesmärke. Õpetaja ülesandeks on süsteemselt arendada oma kutseoskusi ja olla kursis haridusuuendustega.
Õpetaja, tase 6 kutse saadakse kas lasteaiaõpetaja esmakoolituse (rakenduskõrghariduse või bakalaureuseõppe) läbimisel kõrgkoolis või kutseeksami sooritamisel kutse andja juures; 6. taseme õpetaja töötab koolieelses lasteasutuses.

Õpetaja kutsealal on lisaks õpetaja, tase 6 kutsele ka
- õpetaja, tase 7 kutse, mis saadakse õpetaja esmakoolituse (magistriõppe) läbimisel kõrgkoolis või kutseeksami sooritamisel kutse andja juures;
- vanemõpetaja, tase 7, kes lisaks õpitegevuste läbiviimisele toetab teiste õpetajate ning organisatsiooni arengut ja arendab valdkonna metoodikat oma organisatsioonis; vanemõpetaja, tase 7 kutse saadakse kutseeksami läbimisel kutse andja juures või magistriõppe jätkuõppe läbimisel kõrgkoolis;
- meisterõpetaja, tase 8, kes lisaks õpitegevuste läbiviimisele juhendab kolleege ning juhib arendustegevusi nii organisatsioonis kui ka väljaspool seda; meisterõpetaja, tase 8 kutse saadakse kutseeksami läbimisel kutse andja juures.

A.2 Tööosad

A.2.1 Õppija toetamine
1. Teadlikkus õppija arengust ja õppimisest.
2. Õppija tundmaõppimine.
3. Õppija individuaalsete õpivajaduste toetamine.
4. Koostöise õppija kujundamine.

A.2.2 Õpi- ja õpetamistegevuse kavandamine
1. Õpetaja töö kavandamine.
2. Õpivara valimine, kohandamine või koostamine.
3. Õpikeskkonna kujundamine.

A.2.3 Õpetamine
1. Õppija arengu toetamine.
2. Klassi/rühma juhtimine.
3. Õppimise toetamine.
4. Õpimotivatsiooni toetamine.
5. Digitehnoloogiate mõtestatud kasutamise toetamine.
6. Tagasisidestamine ja arengut toetav hindamine.

A.2.4 Refleksioon ja professionaalne enesearendamine 1. Õpetaja oma töö reflekteerimine ja enesearendamine. 2. Õpetamise ja õppimise uurimine ning pedagoogilise teadmuse levitamine. 3. Oma füüsilise, vaimse ja emotsionaalse heaolu tagamine. A.2.5 Koostöö ja juhendamine 1. Kaasamine. 2. Lapsevanema nõustamine õppimise valdkonnas. 3. Õpikogukonnas tegutsemine. A.2.6 Arendus-, loome- ja teadustegevus 1. Erialase teadmuse arendamine. 2. Haridusvaldkonna poliitika kujundamine ja arengu kavandamine. B.2.9 Õpetaja, tase 6 kutset läbiv kompetents 1. Enesemääratlemine. 2. Eriala/ainevaldkonna tundmine. 3. Õppesisu pedagoogiline teadmine. 4. Motiveerimine. 5. Koostöö. 6. Sotsiaalne pädevus, suhtlemine. 7. Väärtuspädevus, kutse-eetika järgimine. 8. Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane mõtlemine. 9. Ettevõtlikkus. 10. Keele kasutamine. 11. Digioskuste hindamine ja arendamine.
Valitavad tööosad
A.2.7 Hariduslike erivajadustega õppija toetamine 1. Teadlikkus kaasava hariduse rakendamise põhimõtetest. 2. Õppe kohandamine. 3. Nõustamine. A.2.8 Digipedagoogika rakendamine 1. Koolitamine ja nõustamine. 2. Õpikeskkonna kujundamine. 3. Arendustegevus.
A.3 Töö keskkond ja eripära
Õpetaja töö eeldab orienteerumist haridusvaldkonna õigusaktides. Tööaeg ja puhkus on reguleeritud töölepingu seadusega, töötingimused võivad täiendavalt olla reguleeritud töökorraldusreeglite või muude organisatsioonis kehtestatud normdokumentidega. Õpetaja töö on vaheldusrikas ja väljakutseid pakkuv, eeldab elukestvat õppimist, head suhtlemisoskust ja pingetaluvust, oluline on vaimse ja füüsilise tervise, sh hääle hoidmise oskus.
A.4 Töövahendid
Õpetaja peamised töövahendid on õpivara, kooli- ja kontoritarbed, digivahendid jm vastavalt õpetatavale valdkonnale.
A.5 Tööks vajalikud isikuomadused
Õpetajatöös on olulised ausus, empaatia, ennastjuhtivus, ettevõtlikkus, koostöövõime, loomingulisus, positiivsus, tolerantsus, vastutustundlikkus ja õppimisvõime.
A.6 Kutsealane ettevalmistus
Õpetaja hariduslik ettevalmistus on reguleeritud haridus(- ja teadus)ministri määrusega.
A.7 Enamlevinud ametinimetused
Õpetaja, pedagoog.

A.8 Regulatsioonid kutsealal tegutsemiseks
Haridus- ja teadusministri määrus Koolieelse lasteasutuse pedagoogide kvalifikatsiooninõuded.

B-osa
KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur
Selle kutse taotlemisel tuleb tõendada kompetentsid B.2.1 – B.2.6 ja B.2.9 (läbiv kompetents). Lisaks on võimalik tõendada valitavaid kompetentse B.2.7 ja B.2.8.

B.2 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENTSID

B.2.1 Õppija toetamine	EKR tase 6
Tegevusnäitajad: 1. on teadlik õppija füüsilise, kognitiivse, emotsionaalse ja sotsiaalse arengu alustest ning kultuurilistest eripäradest; on teadlik õppimist mõjutavatest teguritest ja seaduspärasustest, üldpädevustest, grupiprotsessidest ja õppija toetamise tõenduspõhistest võimalustest, sh refleksioonimudelite kasutamise vajalikkusest; hoiab ennast kursis õppimist ja õppija arengut puudutava terminoloogia, uuema teadmuse ja uuringutega; on teadlik digilahenduste kasutamise võimalustest ja sellega seotud riskidest õppimisel; 2. selgitab välja rühma ja õppija õpioskuste ja õpimotivatsiooni taseme ning arvestab neid õpieesmärkide seadmisel ja tegevuste planeerimisel; kogub koostöös kolleegidega õppeprotsessist infot ja uurib võimalusi, kuidas toetada õppija terviklikku arengut ja valmisolekut õppimiseks; kasutab arenguvestlusi õppija arengu toetamiseks; 3. märkab õppijate toe vajadust ja nende individuaalseid õpivajadusi (sh teistest võimekam õppija); kaasab ja teeb koostööd tugispetsialistide ning kolleegidega abi- ja toetusvajaduse väljaselgitamisel (õppija individuaalse arengu kaardi täitmine, arvestades tema eripära arengu dünaamikat), õppe- ja arendustegevuse planeerimisel ning rakendamisel (sobiva õppemetoodika ja -vormi leidmine, õppe jõukohastamine, õppematerjalide kohandamine, abivahendite rakendamine, individuaalse arenduskava koostamine); koostöös lapsevanematega toetab ja suunab õppijat; 4. toetab sotsiaalsete ja koostööoskuste arengut; töötab koostöös õppija(te)ga välja ühistel väärtustel põhinevad kokkulepped; suunab õppijaid üksteisega arvestama ja üksteist toetama, võttes arvesse rühmaprotsesse ja -dünaamikat; toetab ühtsustunnet rühmas ja haridusasutuses.	
B.2.2 Õpi- ja õpetamistegevuse kavandamine	**EKR tase 6**
Tegevusnäitajad: 1. seab õppija(te)st lähtuvalt pika- ja lühiajalised õpieesmärgid, valib sisu ja kavandab tegevused, arvestades õppekava; lähtuvalt eesmärkidest valib õpetamiseks, õppimiseks ja tagasisidestamiseks sobivad meetodid; vajadusel koostab koostöös teiste spetsialistidega individuaalse arenduskava, arvestades hariduslike erivajadustega õppija toetamise põhimõtteid ning õppijate igakülgset arengut; 2. valib lähtuvalt õpieesmärkidest ning õppija arengutasemest sobiva õpivara; märkab õpivara puudusi ja teeb organisatsiooni (aine)valdkonna juhtidele ettepanekuid õpivara kohandamiseks ja koostamiseks; otsib ja levitab digitaalset õpivara ja digitehnoloogiaid, mis võimaldavad tõhusalt saavutada õpieesmärke; 3. kujundab füüsiliselt, vaimselt ja emotsionaalselt turvalise heaolu, tervist, arengut ja loovust toetava koostöise õpikeskkonna, lähtudes õppijate vajadustest ja õpieesmärkidest ning ühistest kokkulepitud väärtustest; panustab organisatsiooni õpikeskkonna kujundamisse.	
B.2.3 Õpetamine	**EKR tase 6**
Tegevusnäitajad: 1. märkab ja arvestab õppijate erinevaid huvisid, võimeid ja vajadusi (sh hariduslikke erivajadusi, kultuurilist eripära jm), tagades võimetekohase õppe; arvestab peamiste tunnetusprotsessidega (taju, tähelepanu, mälu, mõtlemine, täidesaatvad funktsioonid) õppija toetamisel; kogub andmeid õppijate arengu ja õppeprotsessi tõhususe	

kohta; täidab koolivalmiduse kaarti; kasutab digitehnoloogiaid õppijate õppimisse kaasatuse suurendamiseks; personaliseerib õpiteid digitehnoloogiate abil; 2. loob teadlikult hooliva, kiusamisvaba ja koostöise õhkkonna (sh digikeskkonnas), lähtudes ühistel väärtustel tuginevatest kokkulepetest, õppija(te) individuaalsetest vajadustest, õpieesmärkidest ja kaasava hariduse põhimõtetest; loob turvalise ja tervist toetava õpikeskkonna, tegutseb esmaabi vajavas situatsioonis sobival viisil; märkab ja ennetab konflikte, leiab tõhusaid lahendusi ning vajadusel kaasab kolleege, õppijaid, lapsevanemaid ja tugispetsialiste; 3. tegevusi lõimides rakendab mängu ja teisi aktiivset õppimist, sh loovust toetavaid meetodeid, lähtudes õppija eripärast, seatud eesmärkidest ja üldoskustest ning kaasava hariduse põhimõtetest; selgitab õppijatele ja analüüsib koos nendega õppetegevusi ning õpitulemusi; rakendab koostöös teiste spetsialistidega vajadusel õppija individuaalset arenduskava; analüüsib õpetamist ning rakendatavaid tugimeetmeid, kohandab tegevusi ja keskkonda paindlikult, arvestades õppijate (liikumis)vajadusi; 4. toetab õpimotivatsiooni ja eakohase arenguga õppija kujunemist, luues eduelamuse igale õppijale; 5. suunab õpilasi rakendama info otsimisel, suhtlemisel ja sisuloomes digitehnoloogiaid; korraldab klassis/rühmas digitehnoloogiate mõtestatud kasutamist individuaalsel ja koostöisel õppimisel, sh probleemide lahendamisel; 6. rakendab süsteemselt erinevaid õppimist toetavaid tagasisidestamise ja hindamise viise, sh digitehnoloogiaid õpiprotsessi ja õppija arengu kohta, lähtudes õppija eripärast ja õppekavast; lepib õppijate ja lapsevanematega kokku tagasisidestamise põhimõtted ja korralduse.

B.2.4 Refleksioon ja professionaalne enesearendamine	**EKR tase 6**
Tegevusnäitajad: 1. reflekteerib oma tööd, sh analüüsib oma õpetamise mõju, kasutades erinevaid meetodeid, kaasates kolleege ja osaledes õpikogukondades, sh virtuaalsetes; kogub pidevalt tagasisidet õppijate õpitegevuste ning -tulemuste kohta ning sellest lähtuvalt kavandab muudatusi õpetamis- ja kasvatusprotsessis; koostab enda professionaalse arengu kava ja määratleb õppimisvajaduse, arvestades ka haridusasutuse arenguvajadusi ja riiklikke hariduprioriteete; kasutab digikeskkondi enda professionaalseks arendamiseks; 2. analüüsib õpiprotsessi ja määratleb probleemid; kavandab ja viib ellu tegevused probleemide lahendamiseks; analüüsib ja tõlgendab tulemusi, kasutades sobivaid uurimuslikke meetodeid; 3. jälgib, hindab ja väärtustab oma füüsilist, vaimset ja emotsionaalset tervist, tegutseb nende tasakaalus hoidmise nimel; otsib probleemide tekkimisel vajadusel abi kolleegidelt, mentorilt, juhtkonnalt, tugispetsialistilt jt.	

B.2.5 Koostöö ja juhendamine	**EKR tase 6**
Tegevusnäitajad: 1. loob õppija ja lapsevanematega usaldusliku suhte; algatab ja teeb osapooltega (õppija, lapsevanem, kolleeg, tugispetsialist, kogukond jt) koostööd õppija arengu toetamiseks: kaasab aruteludesse, õppeprotsessi, haridusasutuse algatustesse ja tegevustesse; teavitab õppijaid ja lapsevanemaid õppekavast, õppe korraldusest, õpetamise ja õppimise põhimõtetest, väärtustest, selgitab osapooltele haridusvaldkonna uuendusi; 2. annab õppija edenemise kohta tagasisidet õppijale ja lapsevanematele; kaasab aktiivselt lapsevanemaid õppija arengut puudutavate otsuste tegemisse ja nende rakendamisse, sh kodustes õppetegevustes haridusasutusest saadava info alusel; juhendab lapsevanemaid õppimist toetava kodukeskkonna loomisel ja õppija õpioskuste arendamisel; jagab lapsevanematele tõenduspõhiseid õppimis- ja õpetamisalaseid materjale (artiklid, raamatud, veebimaterjalid jm); 3. tegutseb meeskonnaliikmena õpikogukonnas enda ja kolleegide professionaalse arengu ning selle kaudu õppija arengu toetamise eesmärgil.	

B.2.6 Arendus-, loome- ja teadustegevus	**EKR tase 6**
Tegevusnäitajad: 1. osaleb õpikogukondades ja koostöövõrgustikes erialase teadmuse arendamisel; osaleb aine-/eriala populariseerivate sündmuste ja projektide läbiviimisel; 2. osaleb organisatsiooni arengut suunavate dokumentide koostamisel; osaleb valdkonna ühenduste ja ekspertgruppide töös.	

VALITAVAD KOMPETENTSID

Lisaks on võimalik tõendada valitavaid kompetentse B.2.7 ja B.2.8.

B.2.7 Hariduslike erivajadustega õppija toetamine	EKR tase 6
Tegevusnäitajad: 1. orienteerub HEV valdkonda puudutavates õigusaktides, teab ja kasutab hariduslike erivajadustega seotud õppekorralduse võimalusi; mõistab ja kasutab HEV valdkonnas kasutatavat enamlevinud terminoloogiat; jälgib iga õppija arengudünaamikat ja toimetulekut ning märkab õppeprotsessis teistest eristuvat õppijat ja toe vajadust; koostöös tugispetsialistidega tunneb ära tuge vajavate õppijate erivajaduste liigid; märkab ja hindab toe vajadust vastavalt õppija erivajadustele ning koostöös osapooltega selgitab välja tuge vajava õpilase individuaalsed arengu- ja õpivajadused; 2. kujundab õpikeskkonda vastavalt õppija vajadustele ja arengule, tagades õpitoe ja eduelamuse; viib läbi õppija arengut toetavaid tegevusi individuaalselt või rühmas; seab võimalusel koos tuge vajava õppijaga õppijale jõukohased õpieesmärgid, jõukohastab õppevara ja töökorraldusi ning suunab õppijat kasutama abimaterjale; koostab ja rakendab vajadusel individuaalseid arenduskavu; teeb õppe kohandamisel ja rakendatud tugimeetmete efektiivsuse analüüsimisel koostööd tugispetsialistide, õpetajate ja lapsevanematega; 3. nõustab ning juhendab lapsevanemaid ja kolleege õppija toetamisel õpiprotsessis; nõustab kolleege õpikeskkonna ja õppematerjalide kohandamisel; analüüsib rakendatud tugimeetmeid ja teeb haridusasutuse juhile ettepanekuid õppekorralduse muutmiseks lähtuvalt tuge vajava õppija vajadustest.	
B.2.8 Digipedagoogika rakendamine	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad: 1. loob ja koostab juhend- ja metoodilisi materjale digivahendite rakendamiseks oma õppeasutuses; korraldab ja viib läbi digipädevuste arengut ja erinevate digivahendite mõtestatud kasutamist toetavaid sisekoolitusi; soovitab digivahendeid, nõustab ja abistab kolleege digivahendite leidmisel, kasutusele võtmisel ja turvalisel kasutamisel; tõhustab koostöös oma kooli õpetajatega digivahendite kasutamist õppetöös; 2. analüüsib organisatsiooni digitaristut ja teeb ettepanekuid selle kaasajastamiseks ning rakendamiseks õppeprotsessis; hindab turvariske ja teeb ettepanekuid nende maandamiseks; 3. toetab ja hindab digivahendite väljapakkumise ja digipädevuse õppetöösse lõimimisega õppekava arendustööd.	

KUTSET LÄBIVAD KOMPETENTSID

B.2.9 Õpetaja kutset läbiv kompetents	EKR tase 7
Tegevusnäitajad: 1. määratleb ennast õpetaja ja õppiva professionaalina ning tajub sellest lähtuvat vastutust ja rolli ühiskonnas; analüüsib oma professionaalset arengut, olles avatud tagasisidele ja arvestab sellega enesearengu kavandamisel; tegutseb teadliku ja vastutustundliku kodanikuna; 2. valdab õppesisu, hoiab end kursis valdkondlike uuendustega, arvestades valdkonna-alase teadmuse, teaduspõhisuse ja parimate praktikatega ning õppekavast tulenevate nõuetega; kasutab oma töös teemakohast (teadus)kirjandust; 3. teab, kuidas õppesisu kõige tõhusamal viisil erinevatele õppijatele õpetada ning kuidas toetada teaduspõhiste arusaamade kujunemist ja saavutada vajadusel muutusi õppijate mõttemudelites; oskab pedagoogilisi teadmisi siduda ainealaste teadmistega õppimise tõhustamiseks; teab ja valib õppesisu õpetamisel sobiva keerukustaseme ning esitusviisi; 4. märkab, tunnustab, innustab õppijat, lapsevanemat ja kolleegi, tunnustab ka väikseid edusamme; toetab õpimotivatsiooni kujunemist läbi tähenduslike ja jõukohaste õpisituatsioonide loomise, eneseteostuse ja õppimisest tekkiva rahulolu soodustamise; märkab mittemotiveerivate situatsioonide teket õpiprotsessis ja leiab lahendusi nende kõrvaldamiseks individuaalsel või klassi/rühma tasandil; 5. on koostöistes õpisituatsioonides hea koostööle pühenduv partner; toob koostöisesse õpisituatsiooni oma teadmised ja kogemused ning rakendab neid kolleegide võimestamisel; teeb koostöiselt otsuseid; analüüsib koostöö tõhusust; 6. loob positiivse suhtluskeskkonna ja käitub vastavalt headele suhtlemistavadele; juhib oma emotsioone ja käitumisviise vastavalt situatsioonile; esindab õpetaja professiooni, suheldes erinevate sihtgruppidega; loob koostööks vajalikke suhtevõrgustikke; kujundab õppijate kommunikatsiooni-/ suhtlemisoskusi; analüüsib ja arendab oma suhtlemisoskusi, annab konstruktiivset tagasisidet ja on sellele avatud; 7. juhindub oma töös õpetaja kutse-eetikast; toetab oma tegevuse kaudu kutse-eetika ja õpetaja ameti laiemat teadvustamist ning väärtustamist ühiskonnas; kujundab ja järgib ühiskonna väärtusi ja norme erinevates keskkondades; kujundab oma eeskujuga õppijate väärtusi;	

8. mõistab ja rakendab matemaatikale, loodusteadustele ja tehnoloogiale omaseid teadmisi ja meetodeid probleemide lahendamisel; tõlgendab matemaatilisi tulemusi igapäevaelu kontekstis; loob tehnoloogilisi lahendusi ja tegutseb nii looduslikus kui ka tehnoloogiarikkas keskkonnas, arvestades looduse, tehnoloogia ja ühiskonna vastasmõjusid; 9. on orienteeritud tulemustele ja isiklike tööeesmärkide saavutamisele; otsib võimalusi enesearendamiseks ja karjääris edasiliikumiseks; pakub uusi ideid ja viib neid ellu, arvestades valdkonna- ja ainealase teadmuse, teaduspõhisuse ja parimate praktikatega; märkab probleeme ja neis peituvaid võimalusi; reageerib paindlikult muutustele; 10. kasutab korrektset õpetamiskeelt kõnes ja kirjas ning väljendab ennast arusaadavalt; kasutab oma töös õpetamiskeelt tasemel C1 ning ühte võõrkeelt tasemel B2 (vt lisa 2 Keelete oskustasemete kirjeldused); 11. hindab ja arendab oma digikompetentsust vastavalt haridusvaldkonnas tunnustatud digipädevusmudelile.
Hindamismeetod(id): Läbivaid kompetentse hinnatakse teiste kutsestandardis toodud kompetentside hindamise käigus.

C-osa
ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	21-28042020-1.5/5k
2. Kutsestandardi koostajad	Hille Ilves, Eesti Linnade Liit Aivi Jürgenson, Haridus-ja Teadusministeerium Karin Klemmer, Eesti Haridustöötajate Liit Äli Leijen, Tartu Ülikooli Pedagogicum Ruuda Lind, Eesti Eripedagoogide Liit Ele Nugis, Eesti Lasteaednike Liit Margus Pedaste, Tartu Ülikooli Pedagogicum Mehis Pever, Eesti Koolijuhtide Ühendus Katrin Poom-Valickis, Tallinna Ülikooli haridusteaduste instituut Margit Timakov, Eesti Õpetajate Liit
3. Kutsestandardi kinnitaja	Hariduse Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	23
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	28.04.2020
6. Kutsestandard kehtib kuni	31.12.2024
7. Kutsestandardi versiooni number	5
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	2342 Koolieelse lasteasutuse õpetajad
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	6
C.2 Kutsenimetus võõrkeeles	
Inglise keeles	Teacher, EstQF Level 6
C.3 Lisad	
Lisa 1 Kutsestandardis kasutatud terminid	
Lisa 2 Keelte oskustasemete kirjeldused	